

Букач Володимир Володимирович,
доцент Академії муніципального
управління, кандидат юридичних наук

ІНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ
І ГРОМАДЯНИНА

Одним із найважливіших елементів державного механізму є глава держави. Глава держави - це особа, яка займає формально вище місце в структурі державних інститутів і водночас здійснює функцію представництва самої держави в цілому. З іншого боку, глава держави розглядається як один з її

вищих органів. У країнах з монархічними формами державного правління главою держави є монарх, з республіканськими - президент [1, с.64-65].

В системі органів державної влади особливе місце займає Президент України який є главою держави і виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання прав і свобод людини і громадянина [2].

Теоретичною основою зосередження функцій глави держави у Верховній Раді Української РСР в особі її постійно діючого органу - президії Верховної Ради Української РСР - була концепція «колективного президента», яким вважалася президія, та вчення про ради і радянське державне будівництво загалом: народ здійснює державну владу через ради народних депутатів України, що становить єдину систему органів державної влади і є політичною основою держави, а Верховна Рада Української РСР - найвищим органом державної влади.

Нинішній інститут президентства в Україні створився не відразу. Він пройшов кілька етапів за назвою і статусом. Спочатку Президент України за своїм статусом і назвою був найвищою посадовою особою в державі потім - главою держави й главою виконавчої влади, і нині, за чинною Конституцією України, є главою держави [3, с. 174].

Становлення інституту Президента України було основним у реформуванні державної влади, пов'язаному із проголошенням її незалежності та зміною конституційного ладу України.

Започаткувала процес реформування державної влади в Україні Декларація про державний суверенітет України, яка уперше в Україні проголосила, що державна влада в республіці здійснюється за принципом її поділу на законодавчу, виконавчу і судову. Це зумовило введення інституту президентства. Приблизно через рік, 25 червня 1991 р. Верховна Рада України ухвалила постанову «Про вибори Президента Української РСР», якою визнала за доцільне заснувати пост Президента України (Української РСР) до прийняття нової Конституції і провести вибори Президента у 1991 році.

З прийняттям Конституції України інститут президента був закріплений у розділі V Конституції України у якому вписаний його конституційно-правовий статус. Водночас, він не входить до жодної гілки влади, однак має важливі функції, зокрема у сфері захисту та забезпечення реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Після набуття чинності положення Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. та утвердження парламентсько-президентської форми державного правління конституційно-правовий статус Президента України зазнав певних змін у частині обмеження низки повноважень у сфері виконавчої влади. Нині Президент України є главою держави, і відповідно до парламентсько-президентської форми правління обмежений у повноваженнях щодо формування Уряду.

Повертаючись до теоретичних аспектів необхідно зазначити, що інститут президентства розглядається в декількох аспектах: 1) як сукупність конституційно-правових норм; 2) як форма і суть політичної організації; 3) як організаційно - функціональна структура. При цьому у теоретичних розробках зустрічається й термін «інститут президента», під яким розуміється поєднання правових норм та фактичної ролі президента. Останнім часом у науці конституційного права з'явилися розробки, які подають інститут президентства як складову правового статусу президента, беручи до уваги широку трактовку правового статусу.

З зазначеного можна дійти висновку, що його вся діяльність як глави держави направлена на забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Так, Президент України як глава держави втілює національну єдність, наступність державної влади, він є гарантом національної незалежності й територіальної цілісності, а іноді проголошується також арбітром, координатором діяльності державних органів тощо. Незалежно від форм правління президент є представником держави за її межами і всередині країни. Він, зокрема, укладає міжнародні договори, призначає дипломатичних представників, приймає іноземних дипломатичних представників. Від імені держави президент нагороджує державними нагородами,

присвоює почесні звання, приймає осіб до громадянства держави, дозволяє вихід із громадянства, здійснює помилування засуджених тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 1.

Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. /

А. З. Георгіца; М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Тернопіль: Астон, 2003. - 431 с.

3. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. - К.: Парлам. вид-во, 1997. - 98 с. 3. Конституційне право України : навч. посіб. /

В. О. Серьогін. - Х. : [ХНУВС], 2010. - 368 с.